

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «НИЖНЬОСУЛЬСЬКИЙ»

Сплодитель А.О.

Інститут географії

Національної академії наук України

Проаналізовано сучасний стан діяльності та основні проблеми функціонування національного природного парку «Нижньосульський». Недосконала нормативно-правова база, недотриманий заповідний режим, належність до різних землекористувачів, недостатність фінансування та інші проблеми діяльності національного парку стали основою для написання статті. Обґрунтовано доцільність використання ландшафтознавчого підходу для оптимізації діяльності національного парку та моніторингу стану ландшафтних комплексів. Ландшафтознавчий підхід виступає основою інтегрованої можливості, що здатний забезпечити реалізацію діяльності національного природного парку з урахуванням просторових, часових, нормативних обмежень та альтернатив природокористування. Реалізація системи заходів щодо охорони та відтворення ландшафтного різноманіття, на основі використання ландшафтознавчого підходу, дасть змогу національному природному парку «Нижньосульський» скоригувати й оптимізувати власну діяльність.

Ключові слова: національний природний парк, оптимізація діяльності, ландшафтознавчий підхід, ландшафтне різноманіття.

Постановка проблеми. Ефективна організація природоохоронної діяльності – основний пріоритет державної політики України у сфері охорони та збереження природного середовища.

Наукові дослідження у природоохоронній сфері набули нових змістовних аспектів, їх актуальність аргументовано необхідністю збереження ландшафтного різноманіття шляхом не лише створення, а й забезпечення результативної діяльності науково обґрунтованих форм організації природоохоронних об'єктів, що адекватно відповідали б природному різноманіттю регіону та забезпечували його рівновагу.

Структура природно-заповідного фонду (ПЗФ) характеризується зростанням частки національних природних парків (НПП) [18] – одних з найбільш універсальних категорій ПЗФ, здатних реалізувати сучасні завдання природоохоронної діяльності.

Однак процес формування мережі НПП проходить безсистемно та більшості моментах хаотично. Зростання кількості природоохоронних об'єктів обґрунтовано чітко вираженими орієнтирами України на Євроінтеграцію, реалізацією Всеєвропейської стратегії збереження біологічного та ландшафтного різноманіття «Довкілля для Європи», виконанням Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо розширення мережі національних природних парків» (2009), а також прийняттям серії законопроектів про охорону та використання навколишнього середовища [4, 15]. Станом на 1.01.2015 р. в Україні діє 48 НПП, що займають 33,3% від площі ПЗФ України [18].

Критичний стан діяльності багатьох НПП, зокрема створених у 2008-2010 рр., пояснюється формальним станом їх існування, зумовленим дефіцитом державних асигнувань та відсутністю комплексних (ландшафтознавчих) наукових досліджень. Невирішеними залишаються питання підпорядкування НПП, повноти управлінських функцій, участі самоврядних об'єднань населення в заходах сприяння охороні та збереженню унікальних ландшафтів, невідповідності нормативно-правових засад та стандартів заповідання цивільзованому управлінню цими об'єктами [16, 17].

Спрямованість на рівномірність територіального розподілу НПП, зокрема новостворених, не забезпечує повного відображення ландшафтного різноманіття території. А відсутність налагодженого менеджменту та неповнота кадрового скла-

ду, невідповідність функціонально-режимного зонування ландшафтній структурі регіону спричиняє ряд суперечностей та призводить до низки діяльнісних проблем.

Тому пошук оптимальної структури управління НПП та механізму координації їх діяльності, їхнє врахування при обґрунтуванні підходів та принципів комплексного дослідження цих об'єктів є головною метою досліджень.

Метою статті є аналіз сучасного стану діяльності та особливостей природокористування НПП «Нижньосульський» як території, типової для відповідної категорії природно-заповідних об'єктів України, і обґрунтування шляхів оптимізації його діяльності.

Для реалізації цієї мети необхідно було вирішити такі завдання:

- ідентифікувати проблеми діяльності щодо організації роботи в НПП «Нижньосульський»;
- запропонувати заходи оптимізації діяльності в НПП «Нижньосульський»;

Виклад основного матеріалу. НПП «Нижньосульський» є репрезентативним об'єктом дослідження, оскільки є новоствореним і лише розпочинає свою діяльність, тому для нього особливо актуальним є знаходження ефективних управлінських рішень, що мають базуватися на інтеграційній оцінці стану ландшафтних комплексів та інтенсивності антропогенного навантаження. Існує потреба ландшафтознавчого обґрунтування багатьох аспектів діяльності, а також функціонально-режимного зонування території НПП, яке дало б можливість мінімізувати конфлікти природокористування, забезпечити ефективне виконання основної – природоохоронної функції.

Розвиток діяльності НПП гальмується недосконалою нормативно-правовою базою. До території НПП «Нижньосульський» погоджено в установленому порядку включення 18635,11 гектара земель державної власності. Із них 1315 га земель були вилучені у Державного підприємства «Золотоніське лісове господарство», 441,3 га земель запасу на території Оржицького району та 431 га земель запасу на території Семенівського району були надані парку в постійне користування та 16447,81 га, які уведено до складу НПП без вилучення у землекористувачів [7, 13, 14]. В законодавчому порядку чітко не визначені ті форми і види діяльності, які можна здійснювати на усіх землях, які належать парку. Згідно

із Законом України [5], територія НПП належить різним землевласникам та землекористувачам, що призводить до неконтрольованого природоохористування в його межах та ігнорування функціонально-режимного зонування території.

Проблеми діяльності НПП «Нижньосульський» сформульовано на основі аналізу ефективності здійснення головних напрямів роботи НПП, а також використання результатів ландшафтознавчих досліджень, виконаних у межах його території.

Самовільне захоплення територій віднесених до НПП сусідами-землекористувачами, характерне для території гідрологічного заказника загальнодержавного значення «Солоне» (400 га), що включений до складу парку як територія важливого біологічного та екологічного значення [14].

Враховуючи «острівну» локалізацію, заказник просторово відокремлений від основної природоохоронної території, близько 200 га земель використовується землекористувачами прилеглих територій в якості сільськогосподарських угідь [13]. Проблема ускладнюється тим, що для керівництва парку за адміністративним кодексом, крім складання актів та протоколів із передачею їх у відповідні служби, не є можливим безпосереднє накладання та здійснення штрафних стягнень. Це також унеможливило автономне вирішення питань щодо порушення меж НПП чи самовільного захоплення його території через судові засідання [7]. Адміністрація парку позбавлена реальних важелів впливу на землекористувачів і лише на землях постійного користування парк може повноцінно виконувати свої функції.

Виникнення такого спектру проблем пояснюється також **відсутністю детально закартографованих та офіційно затверджених меж НПП, з відсутністю їх винесення на територію.**

Розробником проекту організації території НПП «Нижньосульський» є Державний заклад «Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління» Міністерство охорони природи України, яка відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд України» (статті 16, 18, 20-22), Положення про Проект організації території національного природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів, затвердженого наказом Міністерства природи України від 06 липня 2005 року № 245 та Положення про національний природний парк «Нижньосульський» мала б сформулювати план території НПП з чітко закартографованими, офіційно затвердженими та винесеними на територію межами [4, 5, 6, 13]. Проективний план організації НПП «Нижньосульський» з схематично відображеними на карті масштабу 1:70000 межами, які не відповідають об'єктивній наявності цих територій у складі парку, призводить до виникнення проблем у його діяльності. Зокрема, неможливість притягнення до відповідальності осіб, які здійснюють несанкціоновані дії (незаконна рубка дерев, вилов риби, засмічення території тощо), аргументуючи своїм місцезнаходження за межами природоохоронної території.

Відсутність гнучкого механізму застосування та стягнення штрафних санкцій, які були б співставні рівню нанесених збитків природним ресурсам НПП, є суттєвою перешкодою у вирішенні такого ряду проблем, що унеможливило релевантну діяльність НПП.

Рекреаційне навантаження на територію НПП «Нижньосульський» є досить хаотичним, враховуючи специфіку території. Більше 70% площі НПП «Нижньосульський» включає акваторію Сулинської затоки [13]. Це ускладнює контроль за відвідуванням та обчисленням розмірів нанесеної шкоди природним ресурсам території.

Однією із проблем НПП є **незаконне використання трав'яного покриття**. Його знищення відбувається в результаті сінокосіння та випасання худоби (урочище Березове). Несанкціонований збір лікарських рослин та фактичне їх знищення характерне для території гідрологічного заказника Рогозів Кут. Заготівля здійснюється тут без офіційного дозволу або ж за його наявності, але з порушенням передбачених дозволом переліку видів рослин, їх кількості, термінів збору та площ, на яких збір лікарських рослин не зашкодить їх природному відновленню.

Відповідно до статті 65 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» [4-5] та з метою збереження ландшафтних комплексів природоохоронної території, необхідне затвердження прозорої системи обчислення розміру відшкодування збитків заподіяної шкоди території НПП юридичними і фізичними особами. Постанова «Про затвердження такс для обчислення розміру відшкодування шкоди, заподіяної порушенням природоохоронного законодавства у межах території та об'єктів природно-заповідного фонду України» [12] потребує внесення суттєвих змін та затвердження прозорої системи штрафних стягнень. Суттєвим її недоліком є відсутність розповсюдження дії на господарські зони НПП, а також на окремі види червонокнижних тварин та рослин.

Оскільки господарська зона відіграє роль буферу у структурі НПП, необхідне дотримання чітко визначених норм господарювання на цій території.

Необхідність затвердження методики визначення співмірності розмірів нанесених збитків, зумовлених незаконним використанням природних ресурсів НПП через порушення природоохоронного законодавства, не потребує додаткової аргументації.

Встановлення розміру відшкодування збитків, тобто відповідних нормативів плати, має об'єктивно встановитися за таксаційною системою, офіційно затвердженою та відповідно реальному стану нанесеної шкоди природним ресурсам парку. Значною перевагою для адміністрації НПП було б уповноваження її правом накладати адміністративні стягнення.

Розміри відшкодування шкоди заподіяної НПП «Нижньосульський» в результаті незаконного використання рибних та інших водних ресурсів мають бути лімітовані для місцевих мешканців (для власних потреб), рекреантів у господарських зонах та зонах регульованої рекреації. Заборонені для промислового використання в якості виллову та несанкціонованих скидів забруднюючих речовин в акваторію НПП та встановленні відповідно до норм природоохоронного законодавства [10].

Міжвідомчі конфлікти щодо контролювання території НПП

НПП «Нижньосульський» створений на частині (13201,21 га) ландшафтного заказника загальнодержавного значення «Сулинський», що має загальну площу 31161,30 га [11,13]. Своєрідне «двовладдя», що виникло між НПП та ландшафтним заказником підпорядкованим Сулинському басейновому відділу охорони, використання і відтворення водних біоресурсів та регулювання рибальства (Сулинськрибоохорона) спричинила акваторія яка увійшла в склад НПП. Такий інцидент призводить до незаконного обмеження прав громадян з боку Сулинськрибоохорони щодо можливості займатися аматорським та спортивним рибальством у дозволенних законом територіях [19].

Сулинськрибоохорона вважає акваторію, яка увійшла в склад НПП, підконтрольною своїй

установі та забороняє будь-яке рибальство на території заказника шляхом притягнення до відповідальності рибалок, накладаючи на них штрафи відповідно до ч. 3 ст. 85 Кодексу України про адміністративні правопорушення – «Порушення правил рибальства». Цілком зрозумілим є те, що такі дії посадових осіб органів рибоохорони є незаконними та однозначно містять ознаки корупційних дій та зловживання службовим становищем. Тоді як згідно Положення про НПП, любительське та спортивне рибальство на цих територіях передбачається законом. Отже існує нагальна потреба в однозначному розмежуванні повноважень служби державної охорони національного природного парку і держрибінспекції на території НПП «Нижньосульський» [19].

В Указі Президента України про створення НПП «Нижньосульський» не зазначено, що частина ландшафтного заказника загальнодержавного значення «Сулинський», яка стала складовою НПП, ввійшла зі збереженням свого статусу. Це є свідченням того, що територія заказника, яка стала частиною парку, є підконтрольною адміністрації НПП, а її режим визначається Положенням, як це передбачено ст. 5 Закону України [5]. Отже, зазначені види діяльності, введені відповідно до режиму території Парку, є цілком законними, тобто такими, що не можуть нести за це будь-якої відповідальності [4, 6-7, 19].

Таким чином, законних підстав для здійснення повноважень працівниками рибоохорони на частині території Сулинського ландшафтного заказника, яка увійшла в межі створеного НПП «Нижньосульський», немає. На сьогодні дотримання режиму охорони НПП «Нижньосульський» покладено на службу державної охорони парку, згідно до Положення про парк та Закону України «Про природно-заповідний фонд України».

Невідповідність наявного функціонально-режимного зонування ландшафтній структурі території НПП

Функціонально-режимне зонування території НПП є найважливішим завданням для такого типу природоохоронних об'єктів. Виконання ними різного спектру завдань, зумовлених їхньою поліфункціональністю, досягається лише шляхом функціонального зонування.

Часто зонування має синкретичний характер, відповідно до якого ландшафтні комплекси природоохоронних об'єктів класифікують відповідно до вимог їхньої охорони та використання. На сьогодні головною причиною недієздатності національних парків є нехтування ландшафтними межами під час його проведення.

Функціонально-режимне зонування НПП «Нижньосульський» потребує перегляду, оскільки характер розміщення зон не відповідає ні ландшафтній структурі, ні сучасному використанню території, що характеризується значною антропогенною модифікацією ландшафтних комплексів та близькістю до основних землекористувачів [11, 13]. Відсутність оптимального співвідношення та компактного розміщення функціональних зон не забезпечує цілковитого збереження та відтворення ландшафтних комплексів. Заповідні зони, що потребують особливого захисту з обмеженням впливу на свої території, оточені як правило господарськими зонами із інтенсивним веденням господарства. Це створює загрозу незворотного впливу на прилеглі території. Також домінування частки господарської зони над площами інших функціональних зон НПП не відповідає вимогам Міжнародного союзу охорони природи.

Тому для проведення зонування території НПП «Нижньосульський» пропонується засто-

сування ландшафтознавчого підходу. Цей підхід, на думку А.Г. Ісаченка [8], полягає в оцінці і використанні потенціалу кожної одиниці ландшафту (урочища, фації) з урахуванням їх спряженості і горизонтальних взаємозв'язків, а також ландшафтно-географічного прогнозу

Ландшафтознавчий підхід спрямований на охорону не лише окремих видів біоти, а на збереження та відновлення ландшафтних комплексів та процесів, які в них протікають, як основного базису життя [2].

Щодо функціонального зонування території НПП ландшафтознавчий підхід полягає в комплексному аналізі й оцінці різноманіття природних ландшафтів регіону, характеру їхньої трансформації для виокремлення найбільш збережених ділянок різних ландшафтів та ранжування виділених територій на типові, рідкісні та унікальні. Виокремлені за таким ранжуванням ділянки ландшафтів беруть за основу при визначенні території різного рівня охорони та плануванні відповідних видів діяльності. У межах функціональних зон необхідним є виділення окремих територій з гнучкішим і диференційованим режимом охорони [1, 3].

Функціональне зонування для НПП «Нижньосульський» має бути розробленим на підставі результатів комплексних польових обстежень ландшафтних комплексів, матеріалів базового лісовпорядкування НПП, аналізу матеріалів Літопису природи та фондових даних, матеріалів державних служб тощо [1].

Для проведення оптимального функціонального зонування території НПП «Нижньосульський» необхідним є створення ландшафтної карти у масштабі 1:25000–1:50000 із виокремленням різного рангу ландшафтних одиниць, зокрема фацій та підурочищ. Ландшафтна карта як інформаційна структурно-картографічна модель території НПП виступає в ролі базового елемента дослідження, джерелом необхідної фізико-географічної інформації. Це дозволяє отримати інформацію про особливості ландшафтної будови НПП «Нижньосульський», оцінити участь кожного ландшафтного комплексу у внутрішній диференціації території; скласти карти прикладного ландшафтознавчої інформації; визначити ландшафтні комплекси, найбільш вразливі до тих чи інших видів діяльності. Врахування ландшафтних характеристик території дає можливість здійснити аналіз існуючих типів природокористування для вивчення їхнього впливу на ландшафти НПП.

Ландшафтна карта відіграє роль об'єктивної основи для вибору ділянок, які потребують охорони, та дозволяє визначити достатню кількість об'єктів, необхідних для збереження ландшафтного різноманіття території НПП.

Оптимізація діяльності у НПП «Нижньосульський» має визначитися системою заходів щодо охорони та відтворення ландшафтного різноманіття, на основі використання ландшафтознавчого підходу у поєднанні з налагодженим управлінням.

Для забезпечення оптимізації діяльності у НПП «Нижньосульський» пропонуємо такі основні напрями:

- вдосконалення та реформування законодавчої бази шляхом введення нових нормативно-правових механізмів, які б забезпечили єдність та цільове призначення території НПП на землях з цілковитим вилученням, так і на землях без вилучення у землекористувачів;

- впровадження гнучкого механізму стягнень штрафних санкцій, які були б співставні рівню нанесених збитків природним ресурсам, шляхом

внесення змін у Постанову «Про затвердження такс для обчислення розміру відшкодування шкоди, заподіяної порушенням природоохоронного законодавства у межах території та об'єктів природно-заповідного фонду України»;

– проведення регулярних ландшафтознавчих наукових досліджень для вивчення ландшафтних комплексів та їх змін в умовах заповідання, господарського та рекреаційного використання;

– розробка науково-практичних рекомендацій щодо попередження ризиків рекреаційно-туристичної дигресії та зменшення впливу рекреаційної діяльності на ландшафти НПП;

– розширення спектру рекреаційно-туристичних послуг на основі оцінки туристичного потенціалу території НПП;

– проведення інвентаризації особливо цінних природних об'єктів на території НПП;

– дослідження та аналіз динаміки зміни ландшафтних комплексів шляхом вивчення міжсистемних зв'язків, структури та закономірностей їх функціонування;

– розробка практичних рекомендацій щодо охорони, збереження та відновлення цінних ландшафтів, насамперед водно-болотних угідь, з перспективою внесення до «Списку водно-болотних угідь міжнародного значення» (Рамсарський список);

– розробка наукового обґрунтування щодо розширення території НПП «Нижньосульський», перспективної для заповідання. Сулинський гідрологічний заказник – вже існуючий природно-заповідний об'єкт, тому розширення НПП має відбутися на його основі з метою охорони цінних ландшафтних комплексів, що перебувають під загрозою зникнення;

– проведення науково обґрунтованого зонування, яке мало б бути складовою частиною Проекту організації території, охорони, відтворення та рекреаційного використання ландшафтних комплексів НПП з розрахунком допустимого ступеня рекреаційного навантаження для кожної функціональної зони;

– введення обмежувальних заходів щодо несанкціонованого ведення господарської діяльності в зоні стаціонарної рекреації та регульованої рекреації;

– вдосконалення рекламно-інформаційного забезпечення туристичних маршрутів та екологічних стежок, активна співпраця із засобами масової інформації: проведення семінарів, диспутів, розробка циклів краєзнавчо-пізнавальних передач;

– розширення форм співпраці з місцевими мешканцями щодо надання послуг рекреантам (проведення екскурсій, реалізація продукції власного виробництва тощо);

– відродження місцевих традицій природо-користування та відновлення осередків місцевих промислів;

– створення умов для організованого туризму, екскурсій, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням встановленого режиму охорони ландшафтних комплексів НПП;

– розробка методичних положень для посилення еколого-освітньої діяльності шляхом співпраці не лише із учнями шкіл, а із студентами середніх та вищих навчальних закладів. Можлива організація навчальних практик, формування бази для виконання проектів дипломних робіт, проведення екологічно-освітніх та туристично-спортивних акцій, концертних й театралізованих заходів тощо [11, 13];

– формування концепції фінансування самозабезпечення НПП з використанням зарубіжного досвіду шляхом впровадження механізму надання платних послуг відвідувачам (любительське та спортивне рибальство, мандрівки на човнах, краєзнавчі екскурсії, спостереження за дикими тваринами). Відповідно до п. 9.2 Положення про НПП «Нижньосульський», яке затверджене Мінекології України, передбачено платні послуги, надходження від яких є спеціальними коштами Парку і вилученню не підлягають. Ці кошти використовуються для здійснення заходів щодо охорони території та об'єктів Парку і провадження діяльності, передбаченої цим Положенням. Спеціальні кошти використовуються відповідно до кошторису, затвердженого Міністерством охорони природи в чинному порядку [11, 14]. Розширення переліку та збільшення обсягів надання платних послуг відвідувачам НПП сприятиме зростанню та зміцненню економічного потенціалу регіону.

Висновки. Розглянуті на прикладі НПП «Нижньосульський» проблеми діяльності та причини їхнього виникнення є типовими для більшості НПП України. Універсальне співвідношення природоохоронних та господарських функцій у цих природоохоронних установах потребує комплексних організаційних дій та спрямованості оптимізаційних заходів на забезпечення їхньої гармонійної діяльності з повноцінним виконанням усіх покладених на них функцій.

Для успішної оптимізації діяльності НПП необхідно є розробка та впровадження дієвого, організаційно-регулятивного механізму управління.

Його основою може стати ландшафтознавчий підхід, який сприятиме виробленню спланованих заходів та обґрунтованих методів реалізації управлінських рішень, зорієнтованих на оптимізацію діяльності Національного природного парку.

Список літератури:

1. Брусак В., Майданський М., Функціональне зонування національних природних та регіональних ландшафтних парків Карпатського регіону: сучасний стан, методи і методологія реалізації // Вісник Львівського університету. Серія географічна. – 2013. – Випуск 41. – С. 50–69.
2. Гриневецький В. Т. Ландшафтознавчий підхід в охороні природи та природоохоронне ландшафтознавство // Україна: географічні проблеми сталого розвитку. – К., 2004. – Т. 2.
3. Гуль Н., Сенчина Б., Хомин Б. Проблема сталого функціонування національних парків Карпатського регіону // Вісник Львів. ун-ту, серія географічна. – 2005. – Вип. 32. – С. 155–162.
4. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.1992 № 2456-ХІІ, остання редакція від 23.10.2010 на підставі 2856, чинний // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – С. 1130–1156.
5. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1992. – № 34. – С. 502.
6. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1991. – № 41. – С. 546.
7. Земельний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3. – Ст. 2.
8. Исаченко А. Г. Ландшафтное районирование России как основа для регионального эколого-географического анализа // Изв. РГО. – 1996. – Т. 128. Вып. 5. – С. 12–18.

9. Кукурудза М. Менеджмент національних парків: навч. посібник / М. Кукурудза. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2000. – 124 с.
10. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України «Про затвердження Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природозаповідного фонду України» (положення, п. 1.1) [Електронний ресурс]. – 2009. – № 330. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0679-09>
11. Положення Міністерства охорони навколишнього природного середовища України «Про Проект організації території національного природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів» [Електронний ресурс]. – 2005. – № 831/11111. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0831-05>
12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд» від 24 липня 2013 року № 541 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 63. – Ст. 2286.
13. Проект організації території Національного природного парку «Нижньосульський», охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів // Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління. – 2014 – 305 с.
14. Указ Президента України «Про створення національного природного парку «Нижньосульський» від 10 лютого 2010 року № 155/2010 // Офіційний вісник Президента України. – 2010. – № 7. – Ст. 211.
15. Указ Президента України «Про розширення мережі та територій національних природних парків та інших природно-заповідних об'єктів» [Електронний ресурс]. – 2008. – № 1129/2008. – Режим доступу: <http://www.pzf.org.ua/library/docs.htm>
16. Яворський А. І. Проблеми функціонального зонування території національних парків // Фізична географія та геоморфологія. – К.: ВГЛ «Обрії», 2009. – Вип. 55. – С. 182-187
17. <http://www.dbuara.dp.ua/zbirnik/201101%285%29/11pyzfu.pdf>: // Удосконалення державного управління природно-заповідним фондом України / Ю. І. Павлун. – 2011. – 14 с.
18. Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>
19. Законність дій рибінспекторів на території НПП «Нижньосульський» перевірить Генеральна прокуратура <http://semenivka.com.ua>

Сплодитель А.О.

Институт географии

Национальной академии наук Украины

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ОСОБЕННОСТИ ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКА «НИЖНЬОСУЛЬСКИЙ»

Аннотация

Проанализировано современное состояние деятельности и основные проблемы функционирования национального природного парка «Нижнесульский». Несовершенная нормативно-правовая база, недоэкспонирован заповедный режим, принадлежность к разным землепользователям, недостаточность финансирования и другие проблемы деятельности национального парка стали основой для написания статьи. Обоснована целесообразность использования ландшафтоведческого подхода для оптимизации деятельности национального парка и мониторинга состояния ландшафтных комплексов. Ландшафтоведческий подход выступает основой интегрированной возможности, способной обеспечить реализацию деятельности национального парка с учетом пространственных, временных, нормативных ограничений и альтернатив природопользования. Реализация системы мероприятий по охране и воспроизводству ландшафтного разнообразия на основе использования ландшафтоведческого подхода, позволит национальному природному парку «Нижнесульский» скорректировать и оптимизировать свою деятельность. **Ключевые слова:** национальный природный парк, оптимизация деятельности, ландшафтоведческий подход, ландшафтное разнообразие.

Splodytel A.O.

Institute of Geography

National Academy of the Sciences of Ukraine

PRESENT CONDITION AND PECULIARITIES OF ENVIRONMENTAL MANAGEMENT OF THE NATIONAL NATURE PARK «NYZHNIOSULSKYI»

Summary

The study deals with the present situation of the national parks activity and main problems of functioning of the national nature park «Nyzhniosulskyi». Imperfect normative and legal regulation, inobservance of the reserve regime, belonging to different land users, insufficient financial support served as the basis for writing of this paper. The paper presents the grounds of the expediency of the landscape studying approach application for optimization of the national park activity and monitoring of landscape complexes condition. The landscape studying approach is the basis of the integrated potentiality which can provide realization of national natural park activity with provision for space, time, normative limitations and alternatives of the management of nature. Realization of system measures, basing on landscape studying approach, as to the protection and restoration of landscape diversity will enable correction and optimization of the national nature park «Nizhniosulskyi» activity.

Keywords: national nature park, activity optimization, landscape studying approach, landscape diversity.